

VESTLANDSRÅDETAtt: Sekretariatsleder Ole I. Gjerald
Ole.I.Gjerald@sfj.no

Bergen den 10. oktober 2017

Saksfremlegg/søknad om midler til Scenarioprojekt 2030 for reiselivet på Vestlandet**Kraftig internasjonal reiselivsvekst**

Reiselivet på Vestlandet har opplevd en internasjonal vekst hvert år siden 2010 hva gjelder antall landbaserte turister og gjestedøgn på til sammen 30 %. Antall gjestedøgn har gått fra 2,3 mill. til 3 mill. gjestedøgn fra 2010 til 2016. I årene 2010 til 2014 var veksten fra utlandet på mellom 2 og 4 %. Denne veksten kom på tross av en meget sterk norsk krone. I 2015 og 2016 opplevd landsdelen et radikalt skifte i veksten fra det internasjonale markedet, samtidig med at kronekursen svekket seg betraktelig. Veksten i 2015 var på hele 8,1 %, mens veksten økte ennå mer i 2016 og var på 11,5 %. Så langt i 2017 er veksten på 3,4 % for året, men hele veksten kommer i sommermånedene mai til august, noe som betyr nedgang i perioden januar til april, og en 5,4 % vekst i perioden mai til august. I tillegg har cruise økt med ca. 66 % i perioden 2010 til 2017, fra 1,2 mill. dagsbesøk til nærmere 2 mill. dagsbesøk her på Vestlandet.

Denne veksten har til dels vært ønskelig, og skyldes flere faktorer. For det første har det vært jobbet målrettet med å markedsføre Vestlandet/ Fjord Norway internasjonalt. Dette har skapt stor reiselyst og resultert i en kraftig vekst i nye betalende turister. I tillegg har det vært jobbet med å utvikle flere direktefly til Vestlandet, noe både Stavanger, Bergen og Ålesund har merket. Reiselivet har blitt mer profesjonell og evnet å utvikle bedre produkter og opplevelser, samt bruke digitale distribusjonskanaler betydelig bedre. I tillegg har Norge fremstått som en trygg destinasjon, noe som har økt populariteten rundt vårt reisemål. Sist, men ikke minst har den svake norske kronene medført at veksten de siste to årene har vært betydelig høyere enn snittet de siste syv årene.

I all hovedsak er veksten de siste syv årene kommet i perioden mai til september, noe som har medført relativt stort press av turister på enkelte destinasjoner i Fjord Norge. Dette gjelder ikke alle destinasjoner og områder, men spesielt de største ikonområder som Flåm, Geiranger, Bergen, Preikestolen og Trolltunga. Også deler av Sognefjorden, Nordfjord, Stavanger og Ålesund merker økningen betydelig. Kapasitet er etter hvert vanskelig å oppspore i enkelte områder, og enkelte dager er infrastrukturen under et stort press pga. for mange turisten på et sted på samme tid, noe som har skapt overskrifter i lokale, regionale og nasjonale medier. I noen tilfeller har reiselivet kommet i konflikt med den lokale befolkningen på destinasjonen. Enkelte destinasjoner har i tillegg slitt med å håndtere det økte behovet for beredskapsarbeid, noe som også har medført situasjoner der liv og helse har stått i fare.

Veksten har bidratt til økt verdiskapning, flere arbeidsplasser, større lønnsomhet og et større positivt fokus på reiselivet som en viktig fremtidsnæring for Norge og Vestlandet. Overrisslingseffektene er store og utviklingen er svært viktig for landet i en tid med behov for store omstillinger og nye arbeidsplasser. Allikevel er det tegn på at veksten kan skape utfordringer for næringen, både i form av tapt omdømme – lokalt og internasjonalt, samt det å sikre en bærekraftig utvikling som sikrer et godt reiselivsprodukt og gode opplevelser også på lang sikt.

Den globale veksten vil fortsette

FN's reiselivsorganisasjon, UNWTO, har en prognose for det internasjonale reiselivet der de forventer en global vekst på 60% frem mot 2030. Dette innebærer en gjennomsnittlig vekst på 4% pr. år. Vi tror Fjord Norge regionen vil potensielt kunne ligge høyere enn dette, noe som kan medføre en vekst de neste 12 årene på mellom 60 og 100%. Kommer denne veksten i perioden mai til september vil landsdelen utvilsomt få store utfordringer, derfor handler det om å planlegge fremover. Vekst er ikke nødvendigvis hovedutfordringen fremover, men utfordringen ligger i hvordan vi håndterer veksten.

Utfordringer for reiselivet på Vestlandet

De to viktigste oppgavene er følgende. Å spre trafikken i perioden mai til september fra områder under press til områder med kapasitet. Det er fortsatt mye ledig kapasitet på Vestlandet i sommerperioden. Så er det viktig å utvikle et reiseliv hele året for de destinasjoner med mye turister på sommeren, og som har potensiale av å kunne hente turister hele året rundt. Dette krever at reiselivsproduktene og opplevelsene er tilgjengelige hele året, samt at vi klarer å bygge og løfte frem opplevelser og produkter som er unike for andre årstider enn sommeren. Vakker natur vil alltid være hovedmotivasjonen for å komme til Vestlandet, derfor vil folk flest søke å komme når naturen er på sitt fineste. Sommeren gir den beste opplevelsen. Dette innebærer at Fjord Norge regionen må bygge en markedskommunikasjon som også fokuserer på fortrinn og opplevelser som er unike for høst, vinter og vår, og som helst bare kan oppleves på denne tiden av året. En slik strategi vi kunne trekke andre typer turister til landsdelen som igjen motiveres av de unike opplevelsene vi har å tilby utenom sommersesongen.

Videre krever en helårstenkning at det offentlig legger til rette for en infrastruktur som tillater at turister både kan komme til landsdelen og reise rundt i den hel året, ikke bare deler av året. Næringen og kulturattraksjoner må utfordres til å gå fra sesongåpent til helårsåpent, i tillegg til å utvikle produkter og opplevelser som er spennende hele året eller opp mot hver årstid. Så må produkter og opplevelser tilpasses de type kunder og målgrupper som er villig til å komme på andre tider av året enn sommeren.

Det må jobbes med en prispolitikk som priser høysesongen høyere enn andre deler av året, samt det må jobbes med å spre trafikk til større deler av regionen i selve høysesongen. Ikonattraksjoner må muligens reguleres på enkelte tider av året, for eksempel Trolltunga og Preikestolen, slik at antall besøkende står i stil med hva attraksjonen tåler av belastning. Her trengs det en større utviklingsprosess der det legges opp til en styrt infrastruktur som sikrer en kontrollert turiststrøm frem til attraksjonen.

Cruiseutviklingen forventes også å vokse kraftig, noe som krever en tilsvarende strategi for å sikre en bærekraftig utvikling. Både i forhold til antall turister, men også i forhold til miljøvennlige tiltak. Verken cruiseskip eller turistbusser kan fortsette å bruke tungolje eller diesel som eneste form for energiløsning når de beveger seg inne i fjordene, eller ligger eller står stille i byene. Øker mengden båter og busser i takt med turiststrømmen, vil dette medføre et opprør fra lokalbefolkningen mot reiselivet. Det kan vi ikke tillate.

Basert på denne beskrivelsen er det viktig at Fjord Norge, destinasjoner og næringen for øvrig i større grad etablerer en strategi som differensierer sitt salgs- og markedsarbeid til å ta hensyn til den fremtidige veksten. Markedsføringen av høysesongen bør muligens i større grad rette seg mot godt betalende individuelle reisende. De bruker mer, blir lengre og sikrer en mer bærekraftig utvikling av vårt hovedprodukt. Resten av året krever eventuelt mer arbeid rettet mot oversjøiske markeder, spesielt Asia. Her kan det være viktigere med gruppereiser og lavere betalende kunder for å sikre den kritiske massen som skal til for å få på plass den lønnsomheten som må til for at reiselivet har råd til å holde åpent hele året. Muligens skal målet være å velge ut enkelte destinasjoner som løftes frem i off-season perioden slik at vi sikrer nok turister til disse områdene og at det faktisk er mulig å tjene penger for bedrifter i dette området hele året? Uansett strategi, markedsføring blir viktigere enn noensinne, da kampen fremover handler om å få de rette kundene til rette tid. Dette koster og krever mye mer enn det å sikre en generell vekst opp mot sommersesongen.

Behov for et overordnet scenarioprojekt for reiselivet på Vestlandet

Styret i Fjord Norge mener det er avgjørende at det igangsettes et arbeid nå for å få på plass en form for overordnet scenariobilde for Vestlandet som sier noe om hvordan vi sikrer en bærekraftig utvikling av landsdelen frem mot 2030. Styret ønsker derfor å igangsette et scenarioprojekt der næringen, destinasjoner, fylkene, kommuner og Fjord Norge sammen definerer et fremtidsbilde av landsdelen som reisemål. Med bakgrunn i dette bildet, er planen å utarbeide en tipunktliste med forutsetninger for hvordan nå dette fremtidsbilde, for hver aktørgruppe som er med på å påvirke dette bilde. Transport, overnattinger, opplevelser, attraksjoner, fylke, kommune, stat, destinasjoner og landsdelsselskap er slike aktører. Håpet er at scenariobildet og tipunktlistene vil oppsummert utgjøre en form for overordnet visjonsbilde og retningslinje for landsdelen, og sikre at vi samlet har et bevist forhold til hva som skal til skal vi få til et lønnsomt, positivt og bærekraftig reiseliv frem mot 2030. Dette bilde kan igjen danne utgangspunkt for de lokale masterplanene innen reiseliv som nå igangsettes på Vestlandet.

Tanken er at Vestlandsrådet er eier av prosjektet, og gir styret i Fjord Norge AS mandat til å fasilitere dette arbeidet. Som landsdelens fellesorgan for reiseliv og det offisielle turistrådet for Vestlandet er det en naturlig oppgave for Fjord Norge å ta på vegne av fellesskapet. En slik løsning styrker også legitimiteten i arbeidet både politisk og næringsmessig.

Oppsummert er målet med Scenarioprojektet:

1. Igangsette et scenarioprojekt for Vestlandet der målet er å definere et fremtidsbilde av Fjord Norge som reisemål i 2030, og samtidig tydeliggjøre hva som kreves av alle involverte parter skal vi nå scenariet vi ønsker for 2030.
2. Vestlandsrådet gir Fjord Norge mandatet til å lede dette arbeidet, der målet er å involvere fylkeskommunene, kommuner, destinasjoner og næringsaktører.
3. Arbeidet vil konkludere med et felles fremtidsbilde av landsdelen som reisemål, samt en tipunktliste med forutsetninger for alle aktører som er med på å påvirke fremtidsbildet.
4. Fremtidsbildet og forutsetningene utgjør Vestlandsrådets grunnlag for å utvikle konkrete planer for reiseliv i årene fremover.

Styret i Fjord Norge AS ser for seg følgende prosess:

- A. Etablere en bred styringsgruppe med aktører fra det offentlige og reiselivsnæringen.
- B. Gjennomføre en nullpunktsanalyse av dagens situasjon gjennom eksternt selskap.
- C. Utvikle flere scenarioer for 2030 gjennom eksternt selskap med kompetanse rundt scenarioutvikling.
- D. Invitere til felleskonferanse der det offentlige og reiselivsnæringen velger ønsket scenario for 2030.
- E. Gjennom styringsgruppen, utvikle tipunktlistene med forutsetninger for å nå det valgte scenariobilde.

Innovasjon Norge Reiseliv ønsker også å delta i dette arbeidet med midler og ressurser for igjen å kunne bruke arbeidsformen som en mal for lignende prosesser i andre landsdeler. Med tanke på den nylige vedtatte stortingsmeldingen vil scenarioprojektet være et nasjonalt pilotprosjekt som passer inn i handlingsplanen til regjeringen og de tiltak som planlegges innen det å utarbeide en tydeligere bærekraftig strategi og handlingsplan for norsk reiseliv.

Fremdrift:

Målet er å komme i gang i løpet av høsten 2017 og ha slutført arbeidet innen utgangen av 2018.

Budsjett for scenarioprojektet:

Vestlandsrådet (alternativt må det søkes om midler fra hvert fylke på kr. 250 000,-)	kr. 1 000 000,-
Egenandel fra Fjord Norge og næringen	kr. 500 000,-
Midler fra øvrige aktører (Innovasjon Norge)	kr. 500 000,-
Totalbudsjett for prosjektet	kr. 2 000 000,-

Budsjettet vil bli brukt på kjøp av nullpunktsanalyse, utvikling av scenariobeskrivelser, prosessledelse og kostnader til samling av styringsgruppe og på felles konferanse. Prisinnhenting på dette arbeidet er igangsatt.

Oppsummert ber styret i Fjord Norge AS om følgende:

1. At Vestlandsrådet igangsetter et scenarioprojekt for Vestlandet.
2. At Vestlandsrådet gir Fjord Norge mandatet til å lede dette arbeidet.
3. At Vestlandsrådet gir et tilskudd på kr. 1 000 000,- til Scenarioprojektet 2030.
(Alternativt vedtar at de fire fylkene stiller seg positivt til prosjektet og ber Fjord Norge AS søke hvert fylke om kr. 250 000,- for å sikre finansieringen av prosjektet).

Styret i Fjord Norge AS håper med dette på et positivt svar.

Med vennlig hilsen
Fjord Norge AS

Terje Devold
Styreleder
sign.

Kristian B. Jørgensen
Adm. direktør
sign.